

Kirken Underviser

Det aktuelle tidsskrift for kirkens pædagogik og undervisning

Helligånd er klar snak (?)

2

2021

Indhold

4 Forord

»Er Helligånd klar snak ude i konfirmandstuerne?«

Af René Høeg, Jonas Dean Weisenberg og Hanne Høgild .

10 Pinse sammen og hver for sig

Find en række forslag til, hvordan Helligånd og pinse kan formidles – online såvel som fysisk sammen.

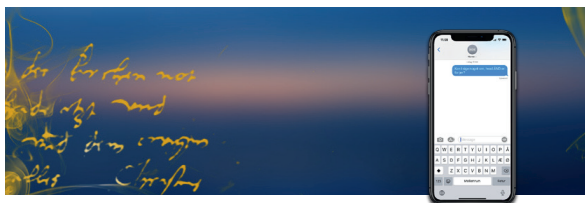
5 Helligånden er Gud som håbets nutid

Det behøver slet ikke være så kompliceret at beskæftige sig med Helligånden, siger Anna Marie Aagaard. For »Gud er blandet ind i vores liv på meget konkrete måder«.

14 Nadveren gør konfirmander til åndfirmander

I konfirmationsforberedelsen bruger Lena Kjems nadveren som indgangen til at erfare Helligånden.

8 Helligånden er den luft, vi indånder

Helligånden er klar snak, hævder Eva Holmegaard Larsen. Det er nemlig Helligåndens kraft, der kan skabe tro, håb og kærlighed.

16 Hvordan fortæller man konfirmander om pinsen?

Merete Bøye bruger Bibelens egne fortællinger fra skabelse til pinse til at vise konfirmanderne, hvad Helligånden er.

19 Dansen fortæller pinsen

Minikonfirmanderne sætter krop og bevægelse på Helligånden, når Ida Bugge fører dem igennem forløbet »Tunger af ild.«

22 Pinsefødselsdag

Et løb for minikonfirmander, hvor de oplever, hvad pinse handler om.

25 I samtale med kristendommen og hinanden – en anmeldelse

Lars Nymark Heilesen anmelder Jakob Ulrik Hansens konfirmandmateriale, der tager udgangspunkt i kirkeåret.

Helligånd!

Forord

Er Helligånd klar snak ude i konfirmandstuerne?

Af René Høeg, sognepræst i Hadsten og Voldum, Jonas Dean Weisenberg, sognepræst i Allesø-Næsbø, byhoved-Broby, og Hanne Høgild, teologisk medarbejder i Konfirmandcenteret og FUV

Helligånden er klar snak. For det er den ånd, Gud lod skinne gennem Kristus, og som er kærlighed, tilgivelse og barmhjertighed. Det er klar snak, at Guds vilje er viljen til liv. Det viser sig i fortællingen om Jesus.« Sådan siger en af forfatterne i dette nummer af Kirken Underviser.

Redaktionen har over år erfaret, at nogle konfirmander kun meget lidt eller slet ikke undervises i pinse og Helligånd. Grundene er mange, men

oftest skyldes det, at konfirmationen ligger før pinsen, og at emnet er svært at formidle til 13-14 årige.

Vi satte os derfor for at dedikere dette nummer til refleksioner over og ideer til, hvordan pinse og Helligånd kan integreres i konfirmationsforberedelsen.

De indbudte forfattere synes at være nogenlunde enige om, at emnet er væsentligt, og fælles for artiklernes pointer er: Helligånd muliggør liv imellem mennesker!

Måske er det bare så enkelt?

Læs med og bliv inspireret.

Helligånden er Gud som håbets nutid

– interview med Anna Marie Aagaard

Af Hanne Høgild, teologisk medarbejder i FUV og Konfirmandcenteret

I 1973 blev Anna Marie Aagaard Danmarks første kvindelige dr.theol. på afhandlingen »Helligånden sendt til verden«, og siden er hun blevet kendt for udsagnet, at vi altid må gå baglæns ind i triniteten. Kirken Underviser har mødt hende til en samtale om at gøre Helligånden mere konkret i konfirmationsforberedelsen.

Når man nævner Anna Marie Aagaards navn, vil mange tænke på hendes nærmest iko-

niske formulering, at »vi skal gå baglæns ind i triniteten« – baglæns ind i Guds treenighed. For at forstå, hvad hun mener med udtrykket, er det vigtigt at understrege, at det ikke er en fremhævelse af Helligånden og en nedtoning af Faderen og Sønnen, hun taler om. Det er derimod en betoning af, at Helligånden altid er vores indgang til Gud, fordi det er vores eneste mulighed for at erfare og forstå Gud. Det er igennem Helligånden, vi også får adgang til at forstå betydning af Faderen og Sønnen. Lyder det kompliceret? Det er det såmænd ikke, hvis man spørger Anna Marie Aagaard selv. Jeg har stillet hende tre spørgsmål om, hvordan man som konfirmand-underviser kan gøre Helligånden mere konkret og mindre abstrakt, når man gerne vil formidle det til konfirmanderne.

»Gud er blandet ind i vores liv på meget konkrete måder. Det skal konfirmanderne vide,«

Hvad går konfirmanderne glip af, hvis de ikke lærer om Helligånden i løbet af deres konfirmationsforberedelse?

»I virkeligheden ligger der jo i det spørgsmål et positivt udsagn, fordi der faktisk er noget, man kan gå glip af,« siger hun tænksomt og fortsætter. »Det, man kan gå glip af, er rettigheden til at betragte noget som helligt. Den rettighed, må man ikke fratale konfirmanderne.« Hun har hæftet sig ved udtrykket 'gå glip af', for, som hun siger, »der ligger også i den formulering, at man kun kan gå glip af noget, man rent faktisk har adgang til, og som er en del af en selv eller ens eget liv«. Hun opsummerer sit svar med at sige, at det konfirmanderne konkret går glip af, hvis de ikke lærer om Helligånden, er erfaringen af, at Gud er på færd midt i menneskers liv – også i konfirmandernes liv. »Gud er blandet ind i vores liv på meget konkrete måder. Det skal konfirmanderne vide,« slutter hun venligt og bestemt.

Har du et godt råd til præster, der synes, det er svært og »fluffy« at forklare til konfirmander, hvad Helligånden er?

»Præster skal først og fremmest læse eller, måske endnu bedre, genfortælle alle de bibelske historier og fortællinger om, at Gud er blandet ind i menneskers liv,« indleder hun og fortæller, at hun i coronatiden selv har tænkt en del på Gal. 5,22 om Åndens frugter. »Det er der jo ikke noget særlig mystisk ved,« siger hun. »Konfirmander kan da sagtens forholde sig til begreber som mildhed, barmhjertighed, tålmodighed, glæde og fred. Det har alle mennesker erfaringer med på den ene eller anden måde.« Hun fortæller, hvordan hun forleden havde fået fyldt sin egen indkøbskørevogn lidt for meget op med varer, da hun var ude for at handle og derfor havde lidt svært ved at trække den på vejen hjem. »Så kom der en ung dame forbi, som stoppede op og spurgte, om hun ikke skulle trække den for mig. Hun hjalp mig helt hjem til min dør, selv om hun slet ikke selv skulle den vej,« fortæller hun. »Og lige der på en grå januardag på en kedelig

villavej i Aarhus var det pludselig venlighed, godhed, glæde og barmhjertighed, der kom mig i møde,« siger hun med smil i stemmen. »Det er da meget konkret! Det er da til at forholde sig til!« Og hun mener, at den forståelse af at møde et andet menneske på den måde og betragte det møde som helligt, skal konfirmanderne have lov til at opleve. »Det er en konkret oplevelse af, at Gud er på færd i vores liv her og nu,« tilføjer hun, »det skal præsterne være med til at åbne konfirmandernes øjne for.«

Det er derfor, Anna Marie Aagaard først og fremmest synes, at præster og konfirmander skal læse sammen i Bibelen, »for her er der så mange konkrete eksempler på, at Helligånden er Gud som håbets nutid. Jeg synes, det er sådan en flot formulering,« siger hun. Og så tilføjer hun, »der er også et lille citat, jeg ved faktisk ikke, hvor det stammer fra, men som jeg er meget glad for, og som også gælder for konfirmanderne: 'Ånden trænger til steder, hvor den kan få udtryk. Mennesker trænger til steder, hvor den kan få plads'. Og det behøver ikke at være mere kompliceret end at tage en kørevogn og vise barmhjertighed, godhed og mildhed. Det er sådan set meget enkelt,« slutter hun.

»Og lige der på en grå januardag på en kedelig villavej i Aarhus var det pludselig venlighed, godhed, glæde og barmhjertighed, der kom mig i møde,« siger hun med smil i stemmen. »Det er da meget konkret! Det er da til at forholde sig til!«

Hvordan går man bedst baglæns ind i triniteten i konfirmationsforberedelsen?

»Det første, vi som mennesker møder i verden, er Helligåndens frugter. Vi går baglæns ind i triniteten ved at begynde med det, vi ser og hører, og som vores hænder rører ved,« siger hun. »Og der kan man knytte an til nadveren, som jo også er en del af konfirmationsforberedelsen.« Hun siger, at idet nadverens på én gang konkrete og sanselige element kobles sammen med det mystiske og hellige, er det et godt og konkret sted at vise konfirmanderne hen.

»Så synes jeg også, præsterne skal fortælle pinseberetningen for konfirmanderne og få styr på den del af kristentroen,« siger hun. »De fleste synes, at det er en mærkelig fortælling om ild og tunger, men den handler jo i virkeligheden om det mirakel, at alle mennesker forstår, at Gud er til stede i menneskelivet,« fortæller hun. »Pinsemiraklet er, at vi får lov til at forstå, omgås, røre ved, leve Guds store gerninger, og at det er for alle mennesker,« understreger hun. »Så lad være med at gøre den fortælling til en snublesten for konfirmanderne, for det er ganske enkelt en fortælling om, at vi alle sammen inddrages i og forstår Guds gode gerninger. Og derved får vi Åndens frugter og får lov til at leve i håbets nutid,« siger hun og afrunder, »Guds nærvær i verden er ikke kun i ét menneske, Jesus, men det er også i os.«

Helligånden er den luft, vi indånder

Af Eva Holmegaard Larsen, Sognepræst i Nødebo-Gadevang og teologisk konsulent i Helsingør Stift

Fire hurtige om ånd

Hvornår har I sidst oplevet Helligånden? Det spurgte jeg mine fire brødre om på en sms. De sad hver på deres arbejde. Det første svar kom hurtigt: ??

Nå, tænkte jeg, det var nok for voldsomt et spørgsmål på en almindelig torsdag. Jeg skrev tilbage: Kan I sige noget om, hvad ÅND er for jer? Så kom svarene. Min tekstforfatter-bror svarede, at det er, når ordene pludselig overvælder ham, og han undrer sig over, hvor de kommer fra. Min arkitekt-bror svarede, at det er, når den kreative proces flyder frit og ucensureret som fra en kilde indeni, han overhovedet ikke selv har styr på.

Min læge-bror skrev, at det for ham er en følelse af styrke og tillid til, at man godt kan. Altså, at kunne hanke op i sig selv. Men også at møde et

menneske, der ligesom »trækker det samme ud af verden, som mig.« Et slags sjælefællesskab. Eller ånds-fællesskab. Min præste-bror svarede, at ånd for ham er det, der får ham til at gøre noget andet, end det han har mest lyst til. Et lille skub til samvittigheden. At føle medfølelse og kærlighed til andre end sig selv.

Ånd er liv

I de fire svar blander menneskets ånd sig med Guds ånd. Kunstnerisk inspiration, indre styrke, følelse af fællesskab og kærlighedens fordring – i troens verden vil man sige, at det alt sammen er Guds livgivende ånd, der er på spil. Når det i skabelsesberetningen fortælles, at Gud pustede sin livsånd ind i mennesket, »så det blev et levende væsen«, favner det netop alle de forskellige erfaringer af ånd. Erfaringer af at være i live. Erfaringer af at være grebet, båret, overvældet, bevæget eller forløst af noget, der ikke kommer fra os selv – men virker i os.

At være skabt af Gud vil sige, at vi ånder i Gud. Det er Guds ånd, der er livet i alt liv. Det er en konkret erfaring, men svær at give en konkret definition af.

*»Det er en konkret erfaring, men
svær at give en konkret definition af.«*

Når noget er åndløst

Ånd kan man ikke se. Derfor bliver det hurtigt abstrakt at tale om ånd. Men de fleste har et begreb om, når noget er åndløst. Og netop det, der mangler liv, kalder vi åndløst. En flad fornemmelse. En oplevelse af, at det ikke løfter sig, for eksempel en kedelig fest eller en uambitiøs teaterforestilling. Det sjuskede forbindes med åndløst. Ånd har at gøre med at gøre sig umage og brænde for en idé og ville noget. Tal, tabeller og fakta forbinder vi også med noget åndløst. Netop fordi vi ved, at det ikke fortæller hele sandheden. Menneskelivet udfolder sig jo uforudset og henter sin største mening i alt det, der ikke kan måles. Der er hele tiden noget, der kommer bag på os og sprænger alle rationelle forudsigelser. Som den sydamerikanske digter Jorge Louis Borges siger: Glæden ligger på lur. Vi overvældes af liv. Og så nærmer vi os en nærmere beskrivelse af Helligånden.

Helligånden

Modsat det at tale om ånden i sit bredspektrede og generelle udtryk, så er det faktisk ikke så svært at tale om Helligånden. Helligånden er nemlig klar snak. For det er den ånd, Gud lod skinne gennem Kristus, og som er kærlighed, tilgivelse og barmhjertighed. Det er klar snak, at Guds vilje er viljen til liv. Det viser sig i fortællingen om Jesus, at overalt hvor han kommer frem og bringer trøst, glæde og oprejsning, så rejser livet sig for de mennesker, han møder. Det er Helligåndens kraft, der kan skabe tro, håb og kærlighed.

Meningen med livet

Helligånden er ikke noget andet end den ånd, der »svævede over vandene« og skabte liv ud af

intet i skabelsesberetningen. Men i Kristus hentes vi ligesom ind i fællesskabet med Gud igen. Hentes ind i Guds ånd. Menneskets ånd kan jo også knytte sig til det onde – eller »onde ånder«, som Jesus tog kampen op imod. Det gælder om at tro på Helligåndens kraft, der er liv og varme, og sætte det overfor de kræfter, der vil ødelægge livet.

Hvad er et menneske? I Bibelen står der, at »mennesket ikke lever af brød alene«. Det er jo også klar snak. Mennesket lever ikke kun af ilt, mad og drikke, proteiner og vitaminer. Mennesket er nemlig ikke kun en krop, men har en sjæl. Vi lever af, at mennesker holder af os. Vi lever af kærlighed og af at kunne spejle os i andre menneskers anerkendelse og respekt. Og vi lever af at have et formål og kunne se meningen med livet. Vi lever nemlig af ånd og resonans udefra. Ellers visner vi, bliver deprimerede, opgiver måske livet.

Tro er at have tillid til, at vi modtager vores livsånd fra Gud. Guds ånd bor i os, giver os et formål, en mening og et fællesskab. Tro er at håbe på den gode ånd, der virker i os, og som vil løfte os op, når vi falder i vores livs dybe huller. At tro på Helligånden er at tro på, at Gud og mennesker hører sammen på et dybere plan, og at det også er fællesskabet imellem os – hvor forskellige vi end er.

Pinse sammen og hver for sig

Af Henrik Hansen, konsulent i skole-kirke tjenesten i Odense, og Jonas Dean Weisenberg, sognepræst i Allesø og Næsbyhoved-Broby.

Pinsen og Helligånden kan være rigtig svær at videreformidle, og måske skal man bare lade fortællingen stå og ikke kommentere så meget på den? Måske skal man i stedet prøve nogle praktiske opgaver, som kan være med til at give en fornemmelse for pinse og Helligånd? Det har vi forsøgt.

I forhold til at udtænke en række aktiviteter i relation til temaet Helligånd og pinse har vi taget udgangspunkt i, at aktiviteterne skal kunne gennemføres som traditionel undervisning med fysisk tilstedeværelse, men også som online undervisning, hvor deltagerne er adskilt som fx under coronanedlukning. Aktiviteterne forsøger derudover at samle fælles op.

Aktiviteterne kombinerer fortællinger fra Bibelen og salmer med aktiviteter, hvor temaet om pinse og Helligånd får krop, og også forsøger at skabe en indgang til deltagerens livsverden.

Det er tanken, at der i forhold til aktiviteterne er tale om et både-og, hvor aktiviteterne altså har lige stor relevans uanset, om aktiviteten afvikles online eller offline. Således kan formerne mixes og matches efter behov og lyst. Aktiviteterne er ikke tænkt som et samlet forløb, men som aktiviteter, man kan bruge enkeltvis, men selvfølgelig også bruge flere af i samme session.

I artiklen bruges udtrykket 'deltagerne' fremfor 'konfirmander' eller 'elever', da det er tanken, at aktiviteterne kan bruges i undervisnings-sammenhænge både i kirke- og skoleregi og på tværs af aldersgrupper.

Aktivitet: Walk'n'think

Denne aktivitet er en gentænkning af den klassiske walk'n'talk. Omdrejningspunktet er en

lydguide, der giver gåturen sit indhold dels ved at udlægge tematisk stof og dels ved at være konkret instruktiv ift. deltagerens ageren ned på et helt lavpraktisk niveau. Aktiviteten begynder individuelt, men samler fælles op til slut.

Lydguiden indeholder i dette tilfælde bl.a. en oplæsning af versene i salmen »I al sin glans.« Undervejs udlægges lidt af tekstens indhold samtidig med, at deltagerens sanser inddrages i gåturen i relation til det tekstlige indhold: Hvordan er lyset? Hvilke fugle kan du få øje på eller høre? Hvordan føles vinden, temperaturen og underlaget?

Efter hjemkomst samler lydguiden op med deltagerne og munder ud i en fælles Word Cloud med associationer over salmen og sansningerne fra gåturen.

Du kan hente lydguiden her:

https://drive.google.com/file/d/1Oo0FjBN1Re-qPLY_-e2XLIeZaztxDfd3C/view?usp=sharing
Dette er bare et eksempel, for dine konfirmander skal høre din stemme.

Når deltagere klikker på dette link fra deres smartphone, vil de kunne høre lydfilen. De kan vælge at hente lydfilen ned, så den kan afspilles fra smartphone uden internetforbindelse. Det vil dog i mange tilfælde være overflødigt, da de fleste har dækning på mobilnet.

Tips til at lave en lydguide:

Lav et manuskript, der er inddelt i bidder.
Brug din telefon, men også meget gerne en bedre mikrofon, hvis du har adgang til sådan en.
De fleste telefoner har en medfødt diktafon-app. På computer kan du bruge det gratis optageprogram Audacity (<https://www.audacityteam.org/>). Sørg for at optage i et »dødt« rum – et rum uden for meget efterklang.
Du kan vælge at klippe fejl fra i den endelige lydfil eller optage om, indtil den er »i kassen«.
Lydfilen kan lægges op i fx Google Drive, OneDrive eller Dropbox og deles som et link til deltagerne.

Ordsky

En Word Cloud kaldes også en ordsky på dansk. Ordskyen opstår, når en mængde ord tages ind i et stykke software, der omsætter ordene i en visuel figur – eller ordsky.

Et eksempel på en generator til at lave en Word Cloud er fx www.menti.com På Konfirmandcenterets hjemmeside finder du en vejledning til, hvordan det bruges: <https://www.konfirmandcenter.dk/online/interaktion/menti/>

Aktivitet: At gøre det usynlige synligt

Denne aktivitet starter med en legende fra hinduismen om Svetaketu, hvis far forsøger at lære ham om Brahman – verdensaltet, som alting er en del af. Deltagerne hører fortællingen og prøver selv at udføre eksemplet med salt.

Fortællingen om Pinseunderet fortælles, og billederne på Brahman og Helligånden sammenlignes ud fra de to fortællinger.

Deltagerne reflekterer sammen over, hvilke fænomener der findes, som ikke kan ses med det blotte øje (fx kærlighed, håb, tillid eller frygt). De reflekterer endvidere over, i hvilken grad disse fænomener griber ind i tilværelsen.

Deltagerne skal vælge et af fænomenerne oven for og forsøge at illustrere en situation, hvor deres valgte fænomen kommer til udtryk og bliver synligt. Udtryksformen kan vælges frit, og kan fx være en tegning eller andet, der passer til deltagergruppen.

Illustrationerne kan deles og fortælles om som fælles afslutning.

Legenden om Svetaketu

I hinduismen fortælles legenden om Svetaketu, hvis far forsøger at lære ham om Brahman – verdensaltet, som alting er en del af.

Svetaketu og hans far sidder en aften og taler om, hvordan tilværelsen er indrettet. Svetaketus far beder ham hente en figen og skære den midt over. Så spørger han Svetaketu, hvad han kan se inde i figenen. Svetaketu siger, at han kan se en masse små kerner.

Faren beder Svetaketu prøve at skære en af kernerne over og fortælle, hvad han kan se inde i den. Svetaketu siger, at han ikke kan se noget inde i kernen. Svetaketus far fortæller, at det,

han ikke kan se, er den usynlige og allermindste del, som Brahman består af – det, som har fået en lille figenkerne til at blive et stort figentræ. Det forstår Svetaketu ikke, og faren siger derfor til ham, at han skal lægge et saltkorn i et glas vand natten over.

Morgen efter beder faren om, at Svetaketu henter saltet. Men det kan han ikke, for saltet er blevet opløst i vandet. Faren beder derefter Svetaketu om at smage på vandet, og Svetaketu fortæller, at vandet smager salt. Hans far fortæller, at saltet stadig findes i vandet, selv om det er usynligt.

Han siger, at sådan er det også med Brahman, verdensaltet. Mennesker er en del af Brahman, selv om de ikke kan se det med deres øjne eller forstå det med deres fornuft.

Aktivitet: Havde de dog bare haft Google Translate

Denne aktivitet handler om at kommunikere på tværs af sproglige og begrebslige grænser, og hvad det betyder at skulle gøre det.

Fortællingerne om Babelstårnet og pinseunderet fortæles og holdes op mod hinanden. Hvad betyder sprog og muligheden for at kommunikere i fortællingerne? Hvilke paralleller kan der drages til nutiden?

Deltagerne læser teksten til »I al sin glans,« og der reflekteres over, hvordan salmen siger noget om pinse og/eller Helligånden, og hvilken forskel det poetiske sprog gør?

Vers fra salmen oversættes i Google Translate først til ét fremmedsprog, dernæst til et andet og til sidst tilbage til dansk. De nye vers gennemgås. Hvad sker der i forhold til det oprindelige vers?

Som en selskabsleg kan man lave en quiz, hvor deltagerne oversætter vers fra »I al sin glans« i Google Translate, og så gælder det om at gætte hvilket vers, der er tale om. Andre tekster kan også bruges, så længe forlægget er kendt for alle deltagere.

Et appendix kan være at forsøge at synge den oversatte tekst på den originale salmemelodi!

Er vores far ikke lig med Herren?

Rosen er kongens blomst,

Sol, gå din egen vej: Fødte dig

Han gav sit liv for dig og trådte ind i dit hjerte,

Vi gav ham en himmel.

(Multi-oversat vers fra »I al sin glans«)

Google Translate findes på adressen <https://translate.google.com/>

Aktivitet: Fællesspisning

I denne aktivitet er omdrejningspunktet fællesspisning. Retten er stegt rødtunge med chili-tapenade, der skal afspejle disciplenes ildtunger fra fortællingen om pinseunderet.

Deltagerne hører fortællingen om pinseunderet. Retten tilberedes efter opskrift, og eventuelt agerer underviseren kokke-instruktør. Ved fysisk adskillelse sørger man for at være i et online video-møde, mens retten tilberedes, og derefter spiser man også sammen i et online video-møde. Der kan under spisningen suppleres med fortælling om de første kristnes kodesymbol fisken (ICHTHYS) og fortællingen om bespisningsunderet, og hvordan underberetningerne i Bibelen er med til at give Jesus legitimitet som Guds søn i de kristnes øjne.

Under fællesspisningen reflekteres der over, hvordan retten hænger sammen med fortællingen om pinseunderet og kristendommen i det hele taget. Deltagerne kan fortælle om, hvordan fællesspisning foregår for dem, og der reflekteres fælles over, hvad fællesspisning kan betyde for fællesskab.

Som en lille krølle kan hver deltager gemme en chili fra tilberedningen af retten. Denne indtages umiddelbart før, deltagerne taler sammen om, hvad fællesspisning betyder for fællesskab.

Tidligere biskop Jan Lindhardt gjorde i 1999 en indsats for, at danskerne forbandt pinsen med fisken. Han sagde, at danskerne tænker religion med maven. Hvis de lærer at spise fisk i pinsen, vil de derfor også begynde at tænke mere på kirken.

Fisken er et meget brugt symbol i kristendommen og blev brugt af de første kristne.

På græsk hedder fisk ichthys, et ord, der i tidlig kristen tid blev opfattet som et akronym, dvs. at hvert bogstav i ordet svarer til begyndelsesbogstaverne (på græsk) af »Jesus Kristus Guds Søn Frelseren« (Iesous Christos Theou Hyios Soter).

Nadveren gør konfirmander til åndfirmander

Af Lena Kjems, præst og lektor ved FUV

Ofte når vi som konfirmandundervisere ikke ordentligt rundt om Helligånden, dels fordi konfirmationen finder sted før pinse, dels fordi ånd er en lidt »fluffy« størrelse. Jeg har derfor de senere år prøvet at gå mere sakramental og liturgisk stramt til værks: Konfirmanderne og jeg indleder vores samvær med altergang hver gang.

Do it, don't tell it

Ånden når vi omkring i den måde, jeg hver gang vinkler nadverindledningen lidt forskelligt på, alt efter hvor vi er henne i kirkeåret. Da vi begynder med konfirmationsforberedelsen en tredje del inde i trinitatistiden, og dermed kommer ind

midt i fortællingen om Gud og mennesker, er det på sin plads at understrege den første gang, at den treenige Gud både virker i skabelsen, i historien og i mellem menneskelige relationer. Selvom det er august, giver det derfor mening at begynde med at synge DDS 74 »Vær velkommen Herrens år«. En anden fordel ved en sakramental tilgang til Ånden er, at fortællingen om Gud og os så fortælles indefra, så at sige: Den Guds ånd, de i deres dåb har fået del i, styrkes og fornyes i nadveren.

»Giver man konfirmanderne mulighed for den liturgiske dannelse, der ligger i, som det naturligste i verden, at gå til alters, giver man dem tilsvaren-

*de mulighed for at erfare og mærke
Guds ånd, uden at de behøver at
vende vrangen ud på sig selv over for
præst eller de øvrige konfirmander.»*

Nadveren er en øjenåbner

Man kan derfor også med fordel indledningsvis, og gentagne gange i løbet af forberedelsen, fortælle om vandringer til Emmaus: Om de to disciple, der modløse og uforstående går og snakker med hinanden om, hvad der er sket de seneste dage, det, at Jesus er korsfæstet, og hvad skal der nu blive af dem? Den Opstandne slutter sig til dem, men de genkender ham ikke. De fortæller om deres forventninger, og han udlægger skriften for dem. Men det er først, da de spiser sammen, og han velsigner brødet, at det, der er sket, giver mening. Selvom det ikke er noget, der kan ses, så kan det rigtignok mærkes i den måde, deres hjerter brænder på. Giver man konfirmanderne mulighed for den liturgiske dannelse, der ligger i, som det naturligste i verden, at gå til alters, giver man dem tilsvarende mulighed for at erfare og mærke Guds ånd, uden at de behøver at vende vrangen ud på sig selv over for præst eller de øvrige konfirmander. I den liturgiske gestaltning af dele af samværet med konfirmanderne ligger der en stor aflastning for dem. Liturgi skal man jo ikke gøre rede for eller stå til ansvar for. Sat på spidsen: Man skal gå til alters, fordi det siger Gud, man skal (tag dette og spis det osv).

I begyndelsen var æblet

I Con Dios elevbogen er der på den første side et billede af et æble, der er skåret over på den »forkerte« led. Hensigten er angiveligt at få konfirmander til at forundres over, at verden kan ses på andre måder. Hvis man nu sætter barren lidt højere, kan æblet bruges til at anskueliggøre den treenige Gud: Gud Fader er skrællen, som omslutter hele æblet, Gud søn er æblekødet, og Gud Helligånd er kernerne. Et billede på den del af Åndens mangfoldige virke, der angår »Åndens frugter«. »Jeg tror, Helligånden er en kraft, der springer fra hjerte til hjerte og gør mennesker glade«. Med de ord afslører en konfirmand sig som en habil helligåndsteolog og medforkynner. For det første regnes medmennesket med i

Helligåndens ligning. For det andet formuleres troen som en hjertesag. For det tredje handler det om den glæde, der kommer til én udefra. Har man fattet det, kan man også begribe, at trinitatistidens tekster handler om, at vi skal give det videre for intet, vi selv har fået for intet. Vi skal lade os mærke af Guds ånd til bedste for hinanden.

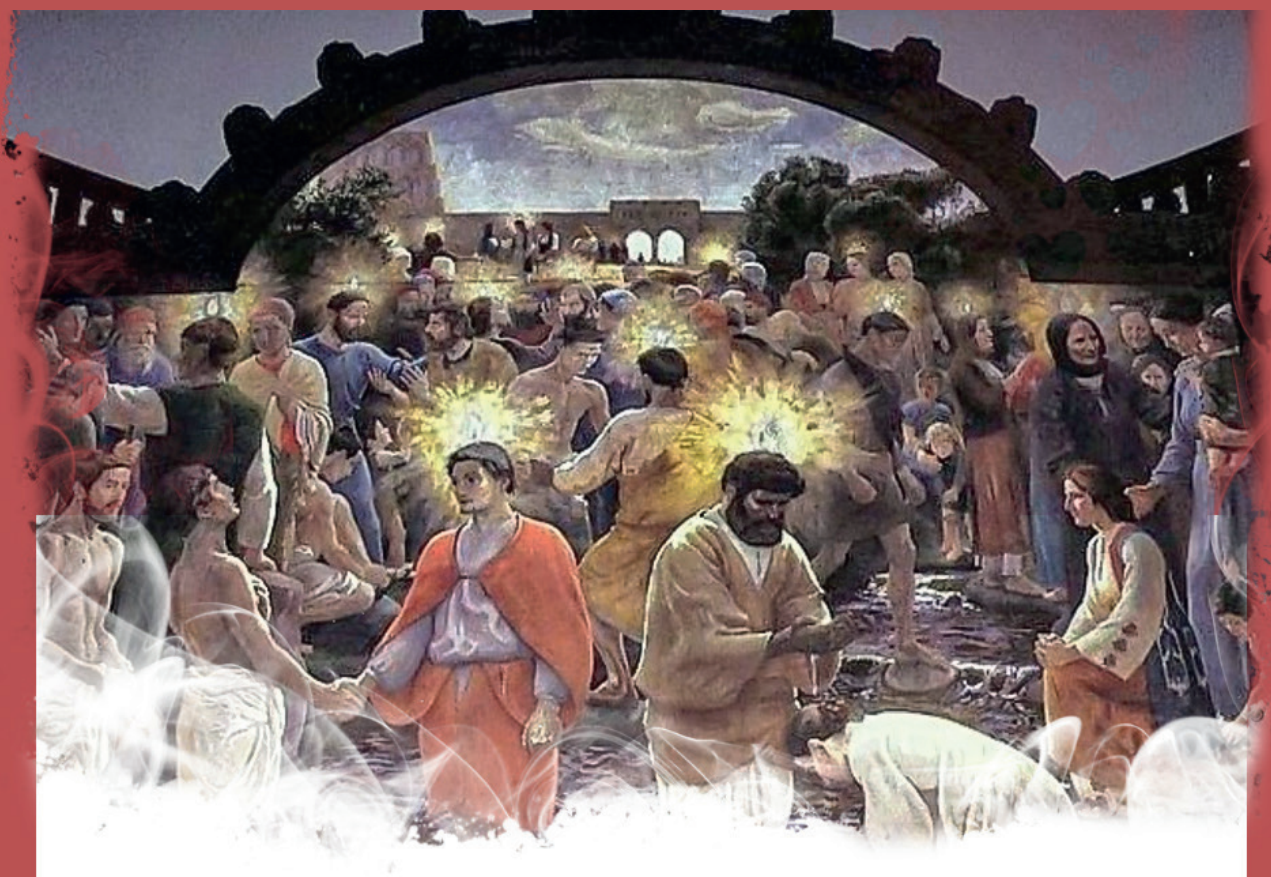
*»Mødet med Gud sender os ud i verden for at møde mennesker i samme
ånd.«*

Eksempel på nadverindledning til trinitatistiden: Genfortæl ganske kort lignelsen om den fortabte søn, understreg, at det er et billede på Guds omsorg for mennesker. Genfortæl også ganske kort lignelsen om den barmhjertige samaritaner som billede på den omsorg, mennesker kan og skal drage over for mennesker. Igen er omkvædet: det vi har fået for intet, skal vi give videre for intet. Man kan vælge at lade den første lignelse ledsage af en bevægelse oppe fra og ned og den anden lignelse ledsage af en bevægelse fra højre til venstre. Det danner tilsammen et kors, og pointen er, at nadverens kraftfelt er i midten af korset, hvor linjerne mødes: Mødet med Gud sender os ud i verden for at møde mennesker i samme ånd.

Man bør i øvrigt afstå fra en alt for grundig forklaring og sammenkædning mellem nadverindledning og sakramental praksis i respekt for, at konfirmander også selv har ret til at være medfortolkere både på Guds fortællinger og fortællingen om Gud.

En sidegevinst ved at gøre konfirmanderne fortrolige med altergang er, at de tider, hvor de gjorde sig negativt bemærket ved altergang i højmesse, er forbi. Det er jo bare noget, man gør, fordi det siger Gud, man skal.

Link: Lena Kjems: Homiletiske udfordringer og muligheder I konfirmationsgudstjenesten:
<https://www.eksistensen.dk/kritisk-forum-nr-127.html>

Hvordan fortæller man konfirmander om pinsen?

Af Merete Bøye, sognepræst i Hobro Kirke

Konfirmandundervisning må helst være konkret frem for abstrakt, og man kommer længere med at fortælle end forklare. Det er som regel ikke så svært at forklare konfirmander indholdet i første og anden trosartikel, men når vi kommer til den luftige Helligånd, bliver det sværere. Hvordan fortæller man konkret om Helligånden?

Op til pinsen 2020 skrev jeg en parodi over biskoppernes påskehilsen. Den blev bragt som annonce i flere dagblade i pinsen samme år. Den gik sådan her:

*Pinse er, at naturen åbner sig på vid gab
for at favne det største af alt.*

*Når du mærker, at han kommer til dig,
bristefærdig af saft og kraft,
så sprænges selvets grænser
i et vildt fyrværkeri af utæmmelig ild.*

*Og se – bag øjenlågene danser passionen med sin
røde kjole på.*

Så er det pinse!

Digtet er en satire, som kun blev skrevet for sjov; men det kan måske også bruges til at illustrere, hvor forvrøvlet, man let kommer til at lyde, når man prøver at gøre rede for pinsens under. Særligt når man taler til børn, kan det være udfordrende, grænsende til det umulige, at forsøge at forklare, hvad det er, Helligånden gør ved os. Jeg har ikke selv fundet de vises sten, når det gælder at få konfirmander til at begribe

Åndens gerning, men siden jeg nu er blevet bedt om at give mit bud på en undervisningstime om pinsen, vil jeg gerne fortælle, hvordan jeg plejer at gøre.

Fortælling frem for forklaring

Mit konfirmandmateriale har jeg, som så mange andre præster, selv konstrueret. Et vigtigt princip bag min undervisning er, at fortællingen er i centrum. Børn på 13 år er generelt endnu ikke begyndt at tænke meget abstrakt. Derfor anstrenger jeg mig sjældent for at forklare dem teologiske dogmer eller teoretiske begreber. Det vigtige er, at de lærer de store fortællinger at kende, og at de forstår, at Bibelen er et sammenhængende hele – den er fra start til slut historien om Guds plan med sit skaberværk. Den grundlæggende struktur i konfirmandforløbet er, at hele frelseshistorien fra skabelsen til og med pinsen skal fortælles, og derfor ligger undervisningen om pinsen naturligvis en af de sidste gange. Det betyder, at det kan forudsættes, at konfirmanderne kender flere bibelske beretninger, som kan trækkes frem til belysning af pinseunderet.

»Hvis konfirmanderne prøver at tage et par dybe indåndinger, kan de måske mærke, at de har ånd i sig?«

Brug Bibelens egne fortællinger

I stedet for at opfinde mit eget billedsprog til at beskrive pinsen (som i den satiriske tekst), griber jeg tilbage til de fortællinger, som konfirmanderne har hørt tidligere i forløbet. De kender fx historien om skabelsen, hvor »Guds ånd svævede over vandene«, og hvor Adam bliver »en levende sjæl«, da Gud indblæser sin ånd(e) i ham. Den fortælling kan man trække frem igen, når man underviser om pinsen. Den siger os, at Helligånden ikke er en ny skabning, den fandtes allerede før skabelsens morgen. Desuden, at Helligånden er den, der giver liv.

Op til Allehelgen hørte de om Ezekiels drøm, som man evt. også kan inddrage i undervisningen om pinsen. Profeten er i drømmen vidne til, at Guds ånd (Helligånden) opvækker en hær af

døde mennesker. Som i skabelsesberetningen bliver det understreget, at de døde først bliver levende, da de får blæst »livsånd« ind i sig.

Helligånden er altså det, der blæser liv i os. Den har også noget at gøre med vores åndedræt. Vi ånder, fordi vi har ånd. Hvis konfirmanderne prøver at tage et par dybe indåndinger, kan de måske mærke, at de har ånd i sig?

Helligånden medvirkede både, da Jesus blev undfanget og ved hans dåb. Her bliver den ofte fremstillet som en due. Duen kender de fra fortællingen om Noas ark, hvor den har karakter af »brevdue«. Helligånden er Guds brevdue – Guds sendebud eller talsmand. Når Gud har en besked til mennesker, så er det Helligånden, der kommer med den. Pinsedag bringer Helligånden det budskab, at disciplene skal fortælle hele verden historien om Jesus Kristus. Nu har vi tegnet en bue fra skabelsen over Israels historie og Jesu liv til kirkens tilblivelse.

Billedbetragtning med ild og vand

Jeg viser konfirmanderne Niels Skovgaards nadverbillede fra Immanuelskirken i København, som er en afbildning af pinseunderet. De får lov at betragte billedet et par minutter, mens de tænker over, hvor Helligånden er henne på billedet. Billedet forestiller disciplene, som døber en flok mennesker, og man kan igen trække en tråd til Jesu dåb.

Man kan også se, at der står »tunger af ild« op fra disciplenes hoveder. Helligånden manifesterer sig åbenbart fysisk som »en ild, der ikke fortærer«, og her kan man evt. trække endnu en tråd tilbage til Moses og den brændende busk. Konfirmander og præst samtaler om, hvad ild gør. Ilden opflammer apostlene og gør dem til »ildsjæle«, der har »ildhu« eller »brændende lidenskab« eller »gløddende engagement«. De »brænder for« at udbrede evangeliet om Jesus Kristus.

Forrest i billedet er en kvinde i hvidt ved at blive døbt. Hun ligesom læner sig ind i billedet. Denne kvinde skal forestille menigheden af i dag. Også ved vores dåb virker ånden med. Åndens ild og lidenskab er også til stede ved vores dåb.

Til sidst i timen (eller evt. næste gang som del af repetitionen af forrige uges undervisning) kan konfirmanderne, hvis der er tid, få lov at prøve kræfter med at designe en rød messehagel, der skal bruges i pinsen. Symboler til inspiration kan være duen, ild, vind, døbefont, blod, og den røde farve.

Om konfirmanderne går hjem med en dyb forståelse af, hvad Helligånden er for noget, ved jeg ikke. Men de kan som regel godt lide at høre de gode historier!

Dansen fortæller pinsen

Af Ida Bugge, kirke- og kulturmedarbejder i Rødovre Kirke

Målet har været at lave et forløb for minikonfirmanderne, som åbner pinsefortællingen for dem ved at trække på deres erfaringsverden og bruge udtryksformer, de er fortrolige med: leg, dans og bevægelse.

Tunger af ild

›Syv sortklædte børn står på en række og laver en robotagtig koreografi med staccatobevægelser. De er i gang med at mime deres morgenritual, fra de vågner til de går ud af døren; gentager det om og om igen i et loop. Pludselig brydes rutinerne, en lille klokke ringer, robotterne fryser midt i deres bevægelse og står som saltstøtter. Syv dansere med ildtunger af orange stof i hænderne danser frem med livfulde, le-

gende bevægelser, stiller sig bag hver sin robot, lægger den ene ildtunge på skulderen af robotten – og en, to, tre! Robotterne vågner, bryder ud af deres stilstand, griber ildtungen og danser jublende glædesdans med ildtungedanserne.‹

Danseoptrinet »Tunger af ild« foregår en 2. pinsedag til en gudstjeneste ude på engen og er kulminationen på minikonfirmandernes undervisningsforløb om pinsen.

Baggrund

Danseforestillingen »Tunger af ild – et kirkespil om pinsen« blev til i et samarbejde med min kollega Lone Madsen – på Lones initiativ som del af et kirke-skoleprojekt i Gentofte og senere også andre steder. Vi optrådte selv som dansere og inddrog undervejs børnene aktivt. Senere har vi udviklet det hver især til undervisningsfor-

løb for minikonfirmander. I Rødovre Kirke har forløbet flere gange udmundet i, at børnene selv optræder med danseindslag til gudstjenester i pinsens tegn.

Dans som universelt sprog

Idrætsforsker Helle Winther taler ligefrem om et verdenssprog:

»Leg har ligesom dans og kamp eksisteret i alle samfund til alle tider. Her er det også kroppens sprog, der taler. Verdenssproget. Og børn og unge tør åbne krop og stemme, når de mærker verdenssproget og ved, de bliver grebet. Af fællesskabet« (»Lær med Kroppen« FFD's Forlag 2020).

Robotter og ildtunger fanger børnenes fantasi og inspirerer dem til at kaste sig ud i sjove og energifulde dansebevægelser. Gennem dansen har de umiddelbart kunnet leve sig ind i kontrasten mellem den fangne robot og den frie ildtunge - og oplevet glæden ved at blive vakt til live igen eller være den, der vækker til live. De får på den måde gjort pinsefortællingen til deres egen.

Dansen som sprog har i det hele taget potentiale til at fortælle pinsen. Helligåndens manifestation i ildtunger og dens indblæsning af gejst og opløftelse rammer os kropsligt - er så stor en overskridelse, at virkningerne kalder på at blive udtrykt gennem et universelt sprog som dans.

Nedslag i et undervisningsforløb

Forløbet i sin helhed kan stå alene, men det er oplagt at vise det lille optrin, det munder ud i, til en pinsegudstjeneste. Her kommer et udpluk af ideer til, hvordan man kan gribe undervisningen an.

Pinsefortællingen og statuedrama

Fortæl pinseberetningen ud fra Apostlenes Gerninger kap. 2.

Skab derefter indlevelse ved at lade børnene lave statuedrama i grupper ud fra udsagn inspireret af pinsefortællingen. Fx »tunger som af ild«, »pludselig forstår vi alle sproget«, »drukket sig fulde i sød vin« og »glædesfest«.

Statuedrama

Læs mere om statuedrama i artiklen: »Den nye reform – og kirkelig undervisning med krop« i Kirken underviser 2014 nr. 4 s. 8-9 – [KLIK HER!](#)

eller mere uddybet i »Konfirmandundervisning med krop« kap. 1, Aros Underviser, 2009.

Helligånden anno 2021

Opvarmning

Lad børnene afprøve forskellige måder at bevæge sig på til rytmisk musik.

Bevægelser der er store, små; lette, tunge; hurtige, langsomme; nede ved gulvet, højt op i luften; kantede og abrupte, flydende og bløde (inspireret af koreograf og bevægelsesteoretiker Rudolf Laban).

Robotdans

Instruér børnene i at mime en typisk hverdagsmorgen, fra de vågner, står op, børster tænder, klæder sig på osv. til de går ud af døren. Giv selv et par eksempler.

Børnene vælger 4-5 bevægelser og sætter dem sammen i en koreografi, hvor de gør bevægelserne overdrevne og robotagtige. De stiller sig nu på en linje med lidt afstand mellem hver og danser robotdansen i hver deres lille »boble« 3-5 gange i træk.

Ildtunedans

Cirkeldans med ildtunger i hænderne. Børnene skiftes til at finde på en bevægelse, alle kan danse, med fokus på ildtungen, som er fantastisk at tegne med i luften, vifte med, forlænge sine bevægelser med mm. Start evt. dansen op som voksen for at inspirere børnene til at lave enkle bevægelser.

Alternativt kan øvelsen laves som kongens efterfølger.

Spejldans med ildtungerne, parvis, hvor den ene leder, den anden følger og omvendt.

Fri dans med ildtungerne, hvor børnene udforsker og leger med ildtungerne, gerne i ordløs dialog med hinanden.

Robotdans og ildtungenes sættes sammen

Scene 1: Robotdansen. Morgenritualerne mimes i et loop til musik. Robotterne fryser i den bevægelse, de er i gang med, på tydeligt signal. Musikken stopper, og den livlige musik startes.

Scene 2: Ildtungenes danser hen mod robotterne med en ildtunge i hver hånd, danser rundt om dem et par gange, uden at robotterne reagerer, og stiller sig derpå bag hver deres robot.

Scene 3: På tydeligt signal lægger de den ene ildtunge på skulderen af robotten; robotten bliver levende og griber ildtungen. Alle danser med hinanden på fuld kraft!

Musikforslag

Robotdans: »Burning Down the House« fra »Stop Making Sense«. Talking Heads, 1984.
Ildtungenes: »Le serpent«. Guem Percussions, 2001. Begge ligger på Spotify.

Lad børnene bytte roller, så alle får prøvet både at være robot og ildtungenes.

Afslut forløbet med et pinsetalekor, som en epilog, der peger tilbage på pinseberetningen, så ringen slutes.

Pinsetalekoret

Talekoret er spidsformuleringer inspireret af pinseberetningen, organiseret i rytmiske udsagn. Hvis minikonfirmanderne viser deres optrin under en gudstjeneste, er det oplagt at inddrage menigheden i talekoret.

Tun^{ger} afild (-) Tun^{ger} afild (-)

Sch...vindstød! (-) Sch...vindstød! (-)

Hel-^{lig} - ånd (-) Hel-^{lig} - ånd (-)

Fol-fol-keslag! (-) Fol-fol-keslag! (-)

Inddel alle i fire grupper, bed dem rejse sig op. Tildel et udsagn til hver gruppe, og øv det kort med dem. Lad derpå grupperne sige det samtidigt gentagne gange i kor, så der skabes et rytmisk lydteppe. Som dirigent knipser man grundrytmen og laver tydeligt tegn, når koret skal slutte.

Talekoret har jeg oprindeligt lavet til det første kirke-skolearbejde om pinsen. Lyt evt. til denne lille lydfil, hvor jeg siger hvert rytmiske udsagn for sig, så man får en idé om, hvordan de lyder, inden de siges samtidigt i kor - KLIK HER.

En variant af talekoret er senere dukket op på Konfirmandcentrets hjemmeside, som også kan inspirere – KLIK HER!

Pinseliturgien

Udover minikonfirmandforløbet har Ida Bugge en del erfaring med pinseliturgien til spaghettigudstjenester, hvor »Tunger af ild« indgår, så gudstjeneste og optrin bliver en helhed. Man er velkommen til at kontakte hende på e-mail: ibu@roedovrekirke.dk, hvis man vil have mere at vide om liturgien eller ønsker at få uddybet selve undervisningsforløbet.

Pinsefødselsdag

Af Preben Medom Hansen, pædagogisk medarbejder i Silkeborg Provsti

Hold en fjer svævende, fremkald usynlig skrift og overvind den babylonske sprogforvirring. Pinsefødselsdag med sanserne i centrum.

I dette skoletjenesteforløb fra kk44 i Silkeborg blev indskolingselever inviteret til en »pinsefødselsdag« med kirken som fødselar. Det med pinse og Helligånd er ikke helt let af formidle. Der er noget »fluffy« over det. I dette forløb valgte vi at kombinere en sanselig-poetisk tilgang med noget legende og »spejderløbs-agtigt«. Fødselsdagsbesøget blev selvfølgelig afsluttet med kakao og boller.

Her får I en smagsprøve fra besøget samt mulighed for downloade en detaljeret beskrivelse af

pinsefødselsdagen til brug for fx et minikonfirmandhold.

»På andre tungemål ...«

I Bibelens pinsefortælling får disciplene pludselig evnen til at tale forskellige sprog, hvilket jo er praktisk, når man skal ud i verden og udbrede kristendommen. Vi bruger fortællingen som afsæt til en holdinddelingsleg.

Legen går ud på, at eleverne skal finde sammen i hold ved at lytte sig frem til dem, der taler samme sprog som dem selv. Hvert barn får således tildelt et sprog, som de skal sige goddag på. Og de skal finde sammen med de andre elever, der taler samme sprog.

- Sedler med flag og landenavn deles ud til alle eleverne i tilfældig og blandet rækkefølge. Hver elev bliver enten arabisk, kinesisk, hebræisk, japansk eller thai. I en klasse på 25

elever skal der fx være fem, der taler arabisk, fem der taler hebræisk osv.

- 2 • Eleverne hører nu de fem forskellige lydklip, en af gangen, fra en PC el. lign. (På alle sprog er det en hilsen – dvs. goddag eller hej). Sig noget i stil med: Nu skal jer, der skal tale arabisk lytte godt efter! Og I skal gentage ordet lydløst inde i hovedet. Afspil lydfilen et par gange, inden du går videre til næste land.
- 3 • Når alle fem hilsener er afspillet, og alle elever således har hørt deres hilsen, skal de nu prøve at sige hilsenen på deres respektive sprog. Først øver de sig bare, hvor de nu sidder – og i munden på hinanden. Hvis mange er usikre på udtalen, kan I afspille de fem hilsener en gang til.
- 4 • Herefter går eleverne rundt mellem hinanden og hilser. De lytter særligt efter hilsener på deres eget sprog, og de skal finde sammen med andre elever fra samme land sådan, at eleverne til sidst står i fem hold.
- 5 • Sedlerne med flag og landenavn bruges til kontrol af, at man har lyttet sig frem til den rigtige gruppe.

Når eleverne står i deres gruppe, kan man fortælle myten om Babelstårnet og den store sprogforvirring.

Det, der skete i pinsefortællingen, var på en måde det modsatte af, hvad der skete i Babelstårnet. Pludselig kunne disciplene tale alle sprog.

Fortæl evt. også, at der i dag er mange tusind forskellige sprog i verden.

Hvilke problemer kan det give?

Hvordan kan folk fra forskellige lande alligevel forstå hinanden? (Lære et fælles sprog som engelsk, lære hinandens sprog, tegnsprog, kropsprog og billedsprog).

Findes der pigesprog og drengesprog? Eller børnesprog og voksensprog?

Symbolløb

I symbolløbet skal eleverne besøge fire stationer, hvor de møder fire symboler, som man i kristendommen forbinder med Helligånden –

vind, ild, duen og vand.

Klassen går samlet rundt til de fire stationer, og hele klassen arbejder derfor med det samme symbol samtidigt.

Fortæl eleverne, at hver post starter med en gåde. Hvis de gætter svaret på alle fire gåder, så finder de et kodeord, som kan lede dem på sporet af en skjult og spiselig skat, der er gemt i kirken.

Her er to af stationerne beskrevet. Se de andre stationer i den samlede vejledning, som kan downloades nederst i artiklen.

Station 2 – Ild

Gåde til post 2.

Du kan knække mig mellem dine fingre – så jeg er svag

Jeg kan også udslette en skov eller et hus – så jeg er stærk

Jeg kan jage mørket på flugt

Jeg kan smelte en istap

Jeg kan bide din finger

Men jeg skal stryges først

(Svar: TÆNDSTIK skrives på svararket)

Ilden er et symbol på Helligånden.

I denne opgave er koblingen mellem ild og Helligånd særligt oplysning – at noget, der først var skjult, bliver synligt.

I denne opgave arbejder eleverne i de hold, der blev dannet i sproglegen.

Hvert hold får udleveret tre stearinlys (fx fyrfadslys) og tre lapper papir. Papiret er tilsyneladende helt hvidt og tomt. Men du har i forvejen tegnet en fisk med citronsaft. Når du tegner fisken, så brug en tændstik eller en tandstik, som du dypper i en skål med citronsaft. (Hvert hold får tre lys og tre lapper med usynlig skrift, sådan at alle elever kan være aktive og ikke bare tilskuere). Giv – hvis det er nødvendigt – eleverne det hint, at ilden kan skabe oplysningen. At ilden kan afsløre det, der før var skjult.

Eleverne skal nu tænde lyset og afsløre den hemmelige meddelelse ved at opvarme papiret forsigtigt. (Lav denne aktivitet uden for kirken og hav nogle ekstra lapper papir klar. Af og til går der ild i en lap)

Fortæl om fisken som symbol og hemmeligt tegn blandt de tidlige kristne menigheder.

Materialer: lys, tændstikker/lighter, papirlapper med usynlig skrift, evt. tallerkener til lysene.

Vi har fået gode tilbagemeldinger fra både lærere og elever. Præsterne var også glade for forløbet, selvom der er en del forberedelse. Men har man først fået samlet de forskellige ting sammen, er det et forløb, der kan gentages flere år.

Efter besøget lagde vi op til, at klassen hjemme kunne arbejde med et lille tema om »kirker i hele verden«. Forløbsbeskrivelse og PowerPoint med fotos kan downloades.

Station 3 – Due

Gåde til post 3.

Mit hemmelige navn er Tellus

Jeg snurrer rundt om mig selv

Og Luna snurrer rundt om mig, både når hun er halv og fuld

Jeg er fem milliarder år gammel – men ser stadig godt ud.

(Svar: JORDEN skrives på svararket)

Duen er et symbol på Helligånden.

I denne opgave er koblingen mellem Helligånden og duen fortællingen om Jesu' dåb. Duen/fjeren der bevæger sig mellem himmel og jord.

I denne opgave skal eleverne arbejde i de hold, de blev inddelt i ved sproglegen.

Hvert hold stiller sig i en tæt rundkreds, så de står skulder ved skulder.

Hvert hold får en lille fjer.

Opgave 1: Hold fjeren svævende med at puste på den. Alle i rundkredsen hjælper til. Det er forbudt at røre ved fjeren.

Opgave 2: Hvor højt op kan holdet puste fjeren?

Opgave 3: Udvid rundkredsen, så der er større afstand mellem jer. Pust fjeren fra den ene til den anden. Hvor mange runder kan I puste fjeren uden at tabe den?

Opgave 4: Til sidst får alle elever en fjer hver. De stiller sig i forskellige hjørner af kirken. Alle elever skal nu puste fjeren foran sig og få den til at lande i døbefonden.

Materialer: små fjer

I samtale med kristendommen og hinanden – en anmeldelse

Af Lars Nymark Heilesen, lektor ved FUV

Jakob Ulrik Hansen: Fællesskab, krop og kirkeår. Et konfirmandmateriale. Eksistensen 2020 (95 sider)

Konfirmanderne starter forløbet i august-september og slutter i maj i en vigtig udvikling på vej mod voksenalder. Det er åbenlyst, at meget rykker sig hos dem hen over otte måneder fra begyndelse til slutning. Men de starter altid en søndag i den første halvdel af trinitatistiden og bliver konfirmeret en af efterpåske-søndagene. Også næste år. En lineær og cyklisk tidsforståelse mødes og skal kunne holdes sammen for de unge. Så meget desto vigtigere er det, fordi noget helt væsentligt i kristendommens mysterium er indeholdt i det forhold. Der er derfor hele ti-

den brug for gennemtænkning og ny inspiration til konfirmationsforberedelsen. Sognepræst ved Stengård Kirke Jakob Ulrik Hansen har med et nyt konfirmandmateriale leveret et godt bidrag til det, der netop arbejder på at holde vores lineære og kirkeårets cirkulære forståelse sammen for konfirmanderne.

Omdrejningspunktet for materialet er eksistenssamtalet. Det er her ikke den filosofiske eksistenssamtale, der er anlagt på at kortlægge, hvad vi med fornuften kan sige og holde for sandt om vores liv og verden. Det er en teologisk eksistenssamtale, der er forankret i det givne, i de fællesskaber, som konfirmanderne med deres krop er en del af konkret i gudstjenesten med dens kirkeårsbestemte tekster og kontekster, i konfirmandstuen med kammeraterne og derhjemme i familien. Bagved ligger den grundtvigske indsigt, at kristendommen ikke bæres af

hverken en bog eller en rent individuel tro, men af fællesskabet omkring dåb og nadver. I samtalen fællesskab med hinanden er derfor vores mulighed for at erfare, forstå og sætte ord på, hvad kristendommen aktuelt og konkret er for os. Det fører til opdagelsen af, at kristendommen udfolder sig hos os midt i vores dagligdag, også hvor vi måske ikke lige tænker det. Materialet citerer mere end én gang fra Grundtvigs salme O, kristelighed! »Hvad svagt vi kun skimter, mens øjet er blåt, det lever dog i os, det føler vi godt.« Samtalen i gudstjenesten, konfirmandstuen og derhjemme giver konfirmanderne mulighed for at blive løftet ud af at skulle bære »meningen med deres liv« alene, også i forhold til, hvad det er at tro og bekræfte sin tro. At skulle stå inde for alt i livet helt selv er tydeligt blevet et åg på tidens skuldre, også de unges. Materialet kommer den belastning i møde.

Materialet er metodisk bygget op som en hermeneutisk samtale omkring kommende søndags prædiketekst. Teksten er hele tiden set i et kirkeårsperspektiv, der løfter den ud fra at være tilfældig til at være et kapitel i en sammenhængende udfoldelse af Guds historie med verden. Materialets koncept er nu, at søndagens prædiketekst i en primært mytisk-poetisk forståelse er afsættet for en teologisk samtale i konfirmandstuen. Forud for undervisningen bliver en kort "meddelelse" sendt på sms eller via de sociale medier både til konfirmanden og konfirmandens forældre. Det er nævnt, at den kan ledsages af filmklip, musikvideoer eller andet inspirationsmateriale. Meddelelsen består af en eller flere introduktioner til temaer, der udspringer af den forestående søndag og dens prædiketekst. Introduktionerne munder alle ud spørgsmål, som konfirmanden selv kan overveje, men som først og fremmest er lagt an på samtale med forældrene. »Mens Peter går på vandet, bliver han bange, mister tilliden og synker. Overvej med dig selv eller sammen med dine forældre, hvor Peter får sin tillid fra. Kommer tillid indefra eller udefra? Hvorfra får du din tillid?« Materialet vil på den måde være »årsag« til den vigtige eksistenssamtale mellem forældre og børn, som i en travl dagligdag aldrig kommer af sig selv. Ved den efterfølgende konfirmandsforberedelse danner hjemmesamtalerne baggrundstæppe for en ny samtale mellem underviser og konfirmander – og yderligere

endnu en ny samtale, når konfirmanden siden deltager i søndagens gudstjeneste og allerede i forberedelsen er blevet inkluderet i gudstjenestens formidling.

Materialet giver en række paradigmatiske undervisningseksempler i forhold til et udvalg af kirkeårssøndage og dertil enkelte udvalgte centrale trosbegreber med tydeligt angivet relation til søndagsteksterne. Det er således ikke et materiale, der lægger sig ud over hele konfirmandåret, men en ansporing af underviseren til at opdage og benytte en væsentlig arbejdsform og selv arbejde videre med den og give den udstrækning, som man vil. Materialets form lader sig let kombinere med andre arbejdsformer.

De konkrete teksteksempler i materialet ligesom trosbegreberne er på fornem vis teologisk-homiletisk gennemgået for underviseren. Ingen af stederne er der sprunget over, hvor gærdet er lavest i forhold til konfirmander og forældre. Både den utro godsforvalter, bespottelsen af Helligånden og undfangelsen ved Marias Bebudelse er blandt de søndagstekster, der er udfoldet, ligesom »syndernes forladelse« og »Kristi opstandelse« står i rækken af centrale trosbegreber, som bliver udfoldet. Her er hele tiden god inspiration at hente både til undervisning og søndagsprædiken.

Materialet hjælper med at give konkrete bud på tekstspørgsmål, som underviseren kan stille konfirmander og forældre. De indledes næsten hver gang med en formulering à la »man kunne stille følgende spørgsmål ...« Det er altså vejledende til underviseren, materialet her formulerer sig. Det er tydeligt i mindre grad tænkt som copy-paste spørgsmål direkte til konfirmanderne. Dertil er en række af spørgsmålene for lidt mundrette og tenderer nogle gange til ledespørgsmål, der svarer på sig selv. Men hvilken underviser kopierer blot spørgsmål? Her er man jo alligevel nødt til selv at stå på mål for formuleringen i forhold til den konkrete konfirmand- og forældregruppe – og har så en vejledende hjælp i materialet.

Jeg må også sige, at der er mange af spørgsmålene, som jeg selv har svært ved at give svaret på. »Et træ kendes på frugten«, lyder det. Det vil sige, at et godt træ bærer gode frugter, og et

dårligt træ bærer dårlige frugter. Hvordan er det med mennesker?» Det har jeg ikke svaret på. Men dette materiale opfordrer mig faktisk også til at gå ombord i at svare, ikke at finde svaret. Det er i den fælles samtale, at en forståelse opstår.

Det er min vurdering, at det er et segment af konfirmandgruppens forældre, dette materiale primært får i tale med den eksistentielle forældre-konfirmand-samtale som omdrejningspunkt. Selv om alle forældre i dag er interesseret i deres børns liv og aktiviteter, ved vi fra folkeskoleundersøgelser, hvordan det er fat med forældres engagement i skolehverdagens opgaver. For nogle ligger det lige for, for andre ikke. Vilkårene til den form for samtale, materialet lægger op til, er forskellig. Men det er så blot en opfordring til parallelt med de muligheder, som dette materiale giver, at udvikle yderligere »samtaleformer«, hvor konfirmander og forældre også på andre måder kan komme i spil sammen om en forståelse af kristendommen. Når vi nu ved både fra udviklingspsykologiens såkaldte »kohorte-teori« og fra de seneste års konfirmandundersøgelser, hvor meget det betyder for konfirmandens forhold til kristendom og kirke nu og efter konfirmationen, at den har en samtaleplatform derhjemme og ikke kun er en parentes hos præsten.nsen: Fælleskab, krop og kirkeår. Et konfirmandmateriale.

Kirken Underviser

Ansvarshavende redaktør: Hanne Høgild
Redaktører af dette nummer: Anita Obeling
Kring og Sidsel Leth Svensson

Redaktion:
Ida Bugge
Majbrit Daugaard
Nadia Hoxer Dyhrberg-Krantz
René Høeg
Preben Medom Hansen
Anita Obeling Kring
Per Vibskov Nielsen
Majbrit Billesø Rasmussen
Sidsel Leth Svensson
Jonas Dean Weisenberg
Hanne Høgild
Finn Andsbjerg Larsen

Udgiver: Konfirmandcenter/Folkekirkens Uddannelses- og Videnscenter

Artikler og synspunkter er alene udtryk for forfatterens egne holdninger

Hjemmeside: www.Kirken-underviser.dk

ISSN:2245-5210

Grafisk formgivning og opsætning:
Pedersen & Pedersen

Terminer: Bladet udgives fire gange om året

Kontakt:
Konfirmandcenter
Stenbakken 30
8850 Bjerringbro
post@konfirmandcenter.dk